

ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมความปลอดภัยในการป้องกัน การเกิดเพลิงไหม้ในครัวเรือนบ้านบก อำเภอม่วงสามสิบ จังหวัดอุบลราชธานี

ชัยกฤต ยกพลชนชัย^{*,} ญาณิฐา แพงประโคน^{*}, จารุพร ดวงศรี^{*}

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมความปลอดภัยในการป้องกันการเกิดเพลิงไหม้ โดยกลุ่มตัวอย่างได้จากการสุ่มแบบ Cluster sampling จาก 25 อำเภอในจังหวัดอุบลราชธานี ได้อำเภอม่วงสามสิบ และ Random sampling ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 50 คน ใช้แบบสอบถามในการรวบรวมข้อมูลประกอบด้วย 4 ส่วน ได้แก่ ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคล การรับรู้แรงจูงใจในการป้องกันการเกิดเพลิงไหม้ แรงสนับสนุนทางสังคมในการป้องกันการเกิดเพลิงไหม้ พฤติกรรมในการป้องกันการเกิดเพลิงไหม้ ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น มีความตรงเชิงเนื้อหา และทดสอบความเชื่อมั่นทั้งฉบับ ได้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค เท่ากับ 0.74 วิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา ด้วยค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน วิเคราะห์หาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรด้วยการทดสอบไคสแควร์และสหสัมพันธ์ ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

ผลการวิจัยพบว่า ระดับการศึกษา อายุการสร้างบ้าน และการมีเครื่องใช้ไฟฟ้าในบ้าน มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการป้องกันการเกิดเพลิงไหม้ในครัวเรือน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยมีค่าความสัมพันธ์ ไคสแควร์ เท่ากับ 6.958, 1.149 และ 6.045 ตามลำดับ การรับรู้การป้องกันการเกิดเพลิงไหม้ มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการป้องกันการเกิดเพลิงไหม้ในครัวเรือนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ 0.437 แรงสนับสนุนทางสังคม มีความสัมพันธ์เชิงลบกับพฤติกรรมการป้องกันการเกิดเพลิงไหม้ในครัวเรือนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ -0.340 และแรงสนับสนุนทางสังคม มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการรับรู้การป้องกันการเกิดเพลิงไหม้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ 0.280

คำสำคัญ: พฤติกรรมการป้องกันการเกิดเพลิงไหม้; ความปลอดภัยในครัวเรือน

^{*} อาจารย์ สาขาวิชาอนามัยและความปลอดภัย คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

^๑ ผู้เขียนหลัก ชัยกฤต ยกพลชนชัย Email: chaiyakrit.y@ubru.ac.th

รับบทความ: 9 เม.ย. 64; รับบทความแก้ไข: 16 มิ.ย. 64; ตอบรับตีพิมพ์: 16 มิ.ย. 64; ตีพิมพ์ออนไลน์ 12 ก.ค. 64

DOI: <https://doi.org/10.14456/rhpc9j.2021.30>

Factors Associated with Safety Behaviors in the Prevention of Fire in Ban Bok Household, Muang Sam Sip District, Ubon Ratchathani Province

Chaiyakrit Yokphochanachai^{*a}, Yanitha Paengprakhon^{*}, Jaruporn Duangsri^{*}

Abstract

The objective of this research was to study factors associated with fire prevention safety behavior. The samples were selected using cluster sampling technique from 25 districts in Ubon Ratchathani province yielding Muang Sam Sip district and using simple random sampling technique from residents in Muang Sam Sip district yielding 50 samples. Instrument used in this study was a questionnaire created by the researchers and was consisted of 4 sections: personal information, motivations in household fire prevention, social supports in household fire prevention, and household fire prevention behaviors. The instrument was tested for content validity and reliability with Cronbach's alpha coefficient of the whole instrument of 0.74. Data analysis was conducted using frequencies, percentages, means, and standard deviations for descriptive statistics and using Chi-square and correlation tests to test the relationships between variables at significance level of 0.05.

The results showed that education levels, age of the house and whether or not the households owned electronic appliances were significantly associated with fire prevention behaviors with Chi-square relationship values of 6.958, 1.149 and 6.045, respectively. Perceived motivations of household fire prevention had a significant positive correlation with household fire prevention behaviors ($r=0.437$). Social supports in household fire prevention had a significant negative correlation with household fire prevention behaviors ($r= -0.340$) and had a significant positive correlation with perceived motivations of household fire prevention ($r=0.280$).

Keywords: Fire prevention behavior; Household safety

^{*} Lecturer, Occupational Health and Safety Program, Faculty of Public Health, Ubon Ratchathani Rajabhat University

^a Corresponding author: Chaiyakrit Yokphochanachai Email: chaiyakrit.y@ubru.ac.th

Received: Apr. 9, 21; Revised: Jun. 16, 21; Accepted: Jun. 16, 21; Published Online Jul. 12, 21

DOI: <https://doi.org/10.14456/rhpc9j.2021.30>

บทนำ

ปัจจุบันสถานการณ์เหตุอัคคีภัยหรือเพลิงไหม้เป็นภัยที่ใกล้ตัว สามารถเกิดขึ้นได้ง่ายและลุกลามได้อย่างรวดเร็วทั่วทุกพื้นที่ที่มีเชื้อเพลิงสามารถติดไฟได้ถ้าไม่มีการตรวจสอบอย่างทั่วถึง⁽¹⁾ ทำให้เกิดความความเสียหายสูญเสียชีวิตทรัพย์สินตลอดจนเสียชีวิตได้⁽²⁾ เมื่อไม่สามารถระงับเหตุหรือควบคุมเพลิงไหม้ส่งผลทำให้เกิดเหตุการณ์ที่ร้ายแรงและลุกลามในบริเวณใกล้เคียงได้ทุกเมื่อ⁽³⁾ อัคคีภัย เป็นภัยใกล้ตัวที่เกิดขึ้นมีความสูญเสียต่อชีวิตทรัพย์สินและระบบเศรษฐกิจโดยรวมของประเทศไทยจากสถิติการเกิดอัคคีภัย ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2532 ถึง พ.ศ. 2558 มีการเกิดขึ้นมากกว่า 52,000 ครั้ง มีผู้บาดเจ็บ 4,532 คน เสียชีวิต 1,740 คน มูลค่าความเสียหายต่อทรัพย์สิน 31,000 ล้านบาทและยังมีแนวโน้มเพิ่มความถี่และความรุนแรงมากขึ้น⁽⁴⁾

จากรายงานเหตุการณ์ไฟไหม้บ้านเรือนในจังหวัดอุบลราชธานีที่เกิดขึ้นทั้งในตัวจังหวัดและในอำเภอชุมชนรอบนอกถือเป็นพื้นที่หนึ่งที่เกิดเหตุการณ์เพลิงไหม้บ่อยเช่นกัน ในปีพุทธศักราช 2562⁽⁵⁾ ที่ผ่านมา ส่งผลถึงความเสียหายเมื่อเกิดขึ้นต่อทั้งคนในครอบครัวและคนรอบข้าง เพราะนอกจากจะสร้างความเสียหายแก่ตัวบ้านแล้วยังรวมถึงทรัพย์สินของมีค่าต่างๆ อาจมีความเสี่ยงเกิดอันตรายถึงชีวิตเช่นกัน ทั้งนี้ สาเหตุของต้นเพลิงมักมาจากความประมาทของคนในบ้าน ที่ปล่อยปลະละเลย และไม่รอบคอบ เช่น วางเครื่องใช้ไฟฟ้าชิดกันเกินไป สายไฟชำรุดเปิดเตาแก๊สหรือเสียบปลั๊กไฟทิ้งไว้ ถือเป็นสาเหตุในลำดับต้นๆ ที่ทำให้ไฟฟ้าลัดวงจร และเสี่ยงทำให้เกิดเพลิงไหม้ในบ้านได้⁽⁶⁾ นอกจากนี้ยังมีอีกหลายพฤติกรรมเสี่ยงที่ก่อให้เกิดเหตุเพลิงไหม้บ้าน อาทิ การจุดธูปเทียนบูชาพระทิ้งไว้หรือการเผาขยะ ก็ล้วนแต่เป็นสิ่งที่ทำให้เกิดเหตุไฟไหม้ด้วยกันทั้งนั้น และเพื่อป้องกันไม่ให้เกิดเหตุเพลิงไหม้ภายในบ้าน ควรตรวจเช็คระบบไฟฟ้าอย่างสม่ำเสมอว่ามีจุดไหนที่เกิดการชำรุดหรือไม่ รวมถึงถอดปลั๊กไฟ และปิดสวิตช์ไฟทุกครั้งหลังจากที่ใช้งานเสร็จ ที่สำคัญคือควรหลีกเลี่ยงพฤติกรรมที่มีความเสี่ยงทำให้เกิดเหตุไฟไหม้ดังที่กล่าวมาข้างต้น⁽²⁾

จากสถานการณ์สถิติความสูญเสียและความเสียหายจากเพลิงไหม้เกิดจากหลายสาเหตุที่ส่งผลต่อการเกิดความเสียหายต่อชีวิตและทรัพย์สิน⁽¹⁾ ทำให้ผู้วิจัยสนใจศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมความปลอดภัยในการป้องกันการเกิดเพลิงไหม้ในครัวเรือน บ้านบงอำเภอม่วงสามสิบ จังหวัดอุบลราชธานี เพื่อนำไปสู่การวางแผนการรับมือและควบคุมการเกิดเพลิงไหม้ ซึ่งอาจส่งผลเสียต่อทรัพย์สินและอันตรายต่อชีวิตของผู้ประสบเหตุเพื่อให้เกิดการรับมือกับอัคคีภัยต้องมีระบบป้องกันอัคคีภัยมีการทำมาตรฐานการออกแบบ มาตรฐานการใช้งาน และมาตรฐานการบำรุงรักษาและการจัดการก่อนเกิดอัคคีภัย⁽⁷⁾ ต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างข้อมูลทั่วไปกับพฤติกรรมการป้องกันการเกิดเพลิงไหม้ในครัวเรือนบ้านบง อำเภอม่วงสามสิบ จังหวัดอุบลราชธานี
2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้การป้องกันการเกิดเพลิงไหม้กับพฤติกรรมการป้องกันการเกิดในครัวเรือนบ้านบง อำเภอม่วงสามสิบ จังหวัดอุบลราชธานีเพลิงไหม้
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างแรงสนับสนุนทางสังคมกับพฤติกรรมการป้องกันการเกิดเพลิงไหม้ในครัวเรือนบ้านบง อำเภอม่วงสามสิบ จังหวัดอุบลราชธานี
4. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างแรงสนับสนุนทางสังคมกับการรับรู้การป้องกันการเกิดเพลิงไหม้ในครัวเรือนบ้านบง อำเภอม่วงสามสิบ จังหวัดอุบลราชธานี

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยในรูปแบบสำรวจ (Survey research) มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างข้อมูลทั่วไปกับพฤติกรรมป้องกันการเกิดเพลิงไหม้ในครัวเรือน เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้การป้องกันการเกิดเพลิงไหม้กับพฤติกรรมการป้องกันการเกิดเพลิงไหม้ในครัวเรือน เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างแรงสนับสนุนทางสังคมกับพฤติกรรมการป้องกันการเกิดเพลิงไหม้ในครัวเรือนและเพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างแรงสนับสนุนทางสังคมกับการรับรู้การป้องกันการเกิดเพลิงไหม้ในครัวเรือนบ้านบก อำเภอม่วงสามสิบ จังหวัดอุบลราชธานี โดยการสุ่มตัวอย่างแบบ Cluster sampling และ Random sampling ในประชากรทั้งหมด 25 อำเภอ ใช้แบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง โดยมีการทดสอบค่าความตรงของเนื้อหาและความเชื่อมั่นในการรวบรวมข้อมูล วิเคราะห์หาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรด้วยการทดสอบไคสแควร์และสหสัมพันธ์สรุปผลการวิจัยในรูปแบบการพรรณนา ใช้ระยะเวลาในการวิจัยทั้งสิ้น 1 ปี ดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรในการศึกษาครั้งนี้ คือ ตัวแทนประชาชนทั้งชายและหญิงที่อาศัยอยู่ในครัวเรือนบ้านบก ตำบลหนองไข่นก อำเภอม่วงสามสิบ จังหวัดอุบลราชธานี โดยกำหนดขนาดตัวอย่างเลือกกลุ่มตัวอย่างโดยการสุ่มตัวอย่างแบบ Cluster sampling และ Random sampling ในประชากรทั้งหมด 25 อำเภอ ได้กลุ่มตัวอย่างเป็นอำเภอม่วงสามสิบจำนวน 50 คน เป็นกลุ่มที่สมัครใจเข้าร่วมงานวิจัยทั้งชายและหญิงซึ่งเป็นตัวแทนครัวเรือนละ 1 คน จำนวนทั้งสิ้น 25 ครัวเรือน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา ใช้แบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นจากการศึกษา ค้นคว้าจากตำรา เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ซึ่งมีลักษณะแบบสอบถามแบบปลายปิด แบ่งออกเป็น 4 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคล จำนวน 10 ข้อ ประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา รายได้ อายุการสร้างบ้าน จำนวนผู้อาศัย และการมีเครื่องใช้ไฟฟ้าในบ้าน

ส่วนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับแรงจูงใจในการป้องกันการเกิดเพลิงไหม้ จำนวน 30 ข้อ เป็นคำตอบแบบเลือกตอบ 3 ตัวเลือก คือ เห็นด้วย ไม่แน่ใจ และไม่เห็นด้วย

ส่วนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับแรงสนับสนุนทางสังคมในการป้องกันการเกิดเพลิงไหม้ จำนวน 15 ข้อ เป็นคำตอบแบบเลือกตอบ 3 ตัวเลือก คือ เห็นด้วย ไม่แน่ใจ และไม่เห็นด้วย

ส่วนที่ 4 แบบสอบถามเกี่ยวกับพฤติกรรมในการป้องกันการเกิดเพลิงไหม้ จำนวน 25 ข้อ เป็นคำตอบแบบเลือกตอบ 3 ตัวเลือก คือ ปฏิบัติเป็นประจำ ปฏิบัตินานๆ ครั้ง และไม่เคยปฏิบัติ

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษามีค่าความตรงของเนื้อหา (Item-Objective Congruence-IOC) เท่ากับ 0.51 และทดสอบค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่นของครอนบาค เท่ากับ 0.74

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง โดยกำหนดหัวข้อ วัตถุประสงค์และกรอบแนวคิด วางแผนดำเนินการตามหลัก PDCA ระหว่างเดือนมกราคม ถึงธันวาคม 2563 โดยการประชุมทีมวิจัยกำหนดรูปแบบการวิจัยและจัดทำหนังสือขออนุญาตลงพื้นที่ ประชุมกลุ่มเป้าหมายเพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์บทบาทผู้วิจัย พหุศาสตร์ของกลุ่มตัวอย่างที่เข้าร่วมวิจัย โดยโครงการวิจัยได้รับการรับรองจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี รหัสโครงการ EC021 ก่อนทำการศึกษาและดำเนินการเก็บรวบรวม

ข้อมูลในกลุ่มตัวอย่างที่สมัครใจเข้าร่วมโครงการวิจัย มีการกำหนดรหัสกลุ่มตัวอย่างและแยกข้อมูลส่วนบุคคล พร้อมทั้งกำหนดวิธีการทำลายข้อมูลเมื่อเสร็จสิ้นการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ

1. สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive statistics) ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลส่วนบุคคลและข้อมูลทั่วไป ด้วยการแจกแจงความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
2. สถิติเชิงอนุมาน (Inferential statistics) ใช้ในทดสอบสมมติฐานการวิจัยโดยการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างข้อมูลส่วนบุคคล กับพฤติกรรมการป้องกันการเกิดเพลิงไหม้ ใช้สถิติไคสแควร์ (Chi-square tests) และการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้แรงสนับสนุนทางสังคม กับพฤติกรรมการป้องกันการเกิดเพลิงไหม้ ใช้สถิติสหสัมพันธ์เพียร์สัน (Pearson's correlation coefficient)

ผลการวิจัย

จากการศึกษาข้อมูลส่วนบุคคลในกลุ่มตัวอย่างที่ทำการวิจัยทั้งหมด 50 คน พบว่า เป็นเพศชาย ร้อยละ 48.0 เพศหญิง ร้อยละ 52.0 ส่วนใหญ่มีอายุเฉลี่ยน้อยกว่า 25 ปี (ร้อยละ 44.0) สถานภาพสมรสส่วนใหญ่แต่งงานแล้ว (ร้อยละ 88.0) ระดับการศึกษาส่วนใหญ่จบการศึกษาในระดับประถมศึกษา (ร้อยละ 58.0) รายได้เฉลี่ยของครอบครัว 7,564 บาทต่อเดือน ส่วนใหญ่มีจำนวนสมาชิกในครอบครัว 3-5 คน (ร้อยละ 38.0) ส่วนใหญ่สมาชิกในครัวเรือนไม่มีความรู้เรื่องไฟฟ้า (ร้อยละ 56.0) สถานภาพการเป็นอยู่ในครอบครัวส่วนใหญ่อาศัยอยู่กับคู่สมรส บุตร หลาน (ร้อยละ 76.0) รองลงมา อาศัยอยู่กับคู่สมรสเพียงสองคน (ร้อยละ 12.0) และอาศัยอยู่กับญาติ (ร้อยละ 10.0) ส่วนใหญ่อายุของบ้านที่อยู่อาศัย มากกว่า 10 ปี (ร้อยละ 70.0) บ้านส่วนใหญ่มีลักษณะเป็นบ้านไม้กึ่งปูน (ร้อยละ 76.0) เกือบทั้งหมดมีเครื่องใช้ไฟฟ้าในบ้านมากกว่าหนึ่งชิ้น (ร้อยละ 98.0) และสาเหตุที่ก่อให้เกิดไฟ ส่วนใหญ่มาจากการเผาถ่านไม้หรือเผาขยะ (ร้อยละ 84.0) ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่าง

ข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่าง	จำนวน	ร้อยละ
1. เพศ		
หญิง	26	52.0
ชาย	24	48.0
2. อายุ		
น้อยกว่า 25 ปี	3	44.0
อายุ 26-35 ปี	9	32.0
อายุ 36-45 ปี	16	18.0
มากกว่า 45 ปี	22	6.0

ตารางที่ 1 (ต่อ) ข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่าง

ข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่าง	จำนวน	ร้อยละ
3. สถานภาพสมรส		
โสด	4	8.0
แต่งงานแล้ว	44	88.0
หย่าหรือแยกกันอยู่	2	4.0
4. ระดับการศึกษา		
ไม่จบประถมศึกษา	2	4.0
ประถมศึกษา	29	58.0
มัธยมศึกษาตอนต้นหรือเทียบเท่า	7	14.0
มัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่า	5	10.0
อนุปริญญาหรือเทียบเท่า	6	12.0
ปริญญาตรีและสูงกว่าปริญญาตรี	1	2.0
5. รายได้		
น้อยกว่า 5000 บาท/เดือน	24	48.0
ระหว่าง 5000 ถึง 10000 บาท/เดือน	15	30.0
ระหว่าง 10001 ถึง 15000 บาท/เดือน	9	18.0
มากกว่า 15000 บาท / เดือน	2	4.0
6. จำนวนสมาชิกในครอบครัว		
น้อยกว่า 3 คน	22	44.0
จำนวน 3 ถึง 5 คน	24	48.0
มากกว่า 5 คน	4	8.0
6. มีคนในครอบครัวมีความรู้เรื่องไฟฟ้า		
มี	22	44.0
ไม่มี	28	56.0
7. สถานภาพการเป็นอยู่		
อาศัยอยู่คนเดียว	1	2.0
อาศัยอยู่กับคู่สมรสเพียง 2 คน	6	12.0
อาศัยอยู่กับคู่สมรส บุตร หลาน	38	76.0
อาศัยอยู่กับญาติ	5	10.0
8. อายุของบ้านที่อยู่อาศัย		
น้อยกว่า 5 ปี	7	14.0
ระหว่าง 5 ถึง 10 ปี	8	16.0
มากกว่า 10 ปี	35	70.0

ตารางที่ 1 (ต่อ) ข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่าง

ข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่าง	จำนวน	ร้อยละ
9. ลักษณะบ้าน		
บ้านไม้	6	12.0
บ้านปูน	6	12.0
กึ่งไม้กึ่งปูน	38	76.0
10. เครื่องใช้ไฟฟ้าในบ้าน		
มีอย่างเดียว (พัดลม)	1	2.0
มีหลายอย่าง (หม้อหุงข้าว แอร์ เตารีด ทีวี และเครื่องซักผ้า)	49	98.0
11. สาเหตุอื่นๆก่อให้เกิดไฟ		
จุดธูปเทียนไหว้พระ	7	14.0
ก่อไฟเตาถ่าน	1	2.0
เผาถ่านไม้/เผาขยะ	42	84.0

ด้านการรับรู้แรงจูงใจในการป้องกันการเกิดเพลิงไหม้ พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีการรับรู้แรงจูงใจในระดับสูงคิดเป็นร้อยละ 82.0 รองลงมาที่ระดับปานกลางคิดเป็นร้อยละ 16.0 และระดับต่ำคิดเป็นร้อยละ 2.0 โดยแยกการรับรู้แรงจูงใจในการป้องกันการเกิดเพลิงไหม้ในครัวเรือน 4 ด้าน แต่ละด้าน พบว่า การรับรู้ความรุนแรงของการเกิดเพลิงไหม้ อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}=2.20$, $SD=0.17$) การรับรู้โอกาสเสี่ยงของการเกิดเพลิงไหม้ อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}=2.03$, $SD=0.10$) ความคาดหวังในความสามารถป้องกันตนเองต่อการป้องกันการเกิดเพลิงไหม้ อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}=2.72$, $SD=0.07$) และความคาดหวังในประสิทธิผลของการตอบสนองต่อการป้องกันการเกิดเพลิงไหม้ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=2.8$, $SD=0.06$) การรับรู้แรงจูงใจในการป้องกันการเกิดเพลิงไหม้ในภาพรวม อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}=2.32$, $SD=0.65$) ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และแปลผลการรับรู้แรงจูงใจในการป้องกันการเกิดเพลิงไหม้ (n=50)

การรับรู้แรงจูงใจในการป้องกันการเกิดเพลิงไหม้	$\bar{X}$	SD	แปลผล
1. การรับรู้ความรุนแรงของการเกิดเพลิงไหม้	2.20	0.17	ปานกลาง
1) เพลิงไหม้ทำให้ทรัพย์สินเสียหายทั้งหมด	2.80	0.44	มาก
2) เพลิงไหม้ทำให้คนเสียชีวิตได้	2.80	0.50	มาก
3) เพลิงไหม้สามารถป้องกันได้	2.70	0.70	มาก
4) เพลิงไหม้ไม่สามารถควบคุมได้	2.14	0.88	ปานกลาง
5) เพลิงไหม้ไม่มากนัก เกิดได้ปกติทั่วไป	1.96	0.67	ปานกลาง
6) เพลิงไหม้สาเหตุมาจากคน	2.08	0.66	ปานกลาง
7) เพลิงไหม้อยู่นอกเหนือการป้องกัน	1.76	0.79	ปานกลาง

ตารางที่ 2 (ต่อ) ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และแปลผลการรับรู้แรงจูงใจในการป้องกันการเกิดเพลิงไหม้ (n=50)

การรับรู้แรงจูงใจในการป้องกันการเกิดเพลิงไหม้	$\bar{X}$	SD	แปลผล
8) ไม่มีใครป้องกันเหตุเพลิงไหม้ได้	1.78	0.79	ปานกลาง
9) เหตุเพลิงไหม้เป็นหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ควบคุมเพลิงเท่านั้น	1.78	0.86	ปานกลาง
10) ความรู้เรื่องการระงับเหตุเพลิงไหม้ไม่จำเป็นในครัวเรือน	2.14	0.93	ปานกลาง
2. การรับรู้โอกาสเสี่ยงของการเกิดเพลิงไหม้	2.03	0.1	ปานกลาง
11) เพลิงไหม้เกิดขึ้นได้ทุกครัวเรือน	2.70	0.65	มาก
12) เครื่องใช้ไฟฟ้าไม่ทำให้เกิดเพลิงไหม้	1.82	0.92	ปานกลาง
13) ระบบไฟฟ้าในครัวเรือนไม่ทำให้เกิดเพลิงไหม้	1.88	0.87	ปานกลาง
14) การจุดธูปไหว้พระไม่ทำให้เกิดเพลิงไหม้	1.72	0.83	ปานกลาง
15) การสูบบุหรี่ หรือการทิ้งก้นบุหรี่ไม่ทำให้เกิดเพลิงไหม้	1.78	0.86	ปานกลาง
16) ระบบไฟฟ้าในครัวเรือนต้องได้รับการตรวจเช็คทุกๆ ปี	2.68	0.65	มาก
17) ระบบ Safety cut ไม่จำเป็นต่อการติดตั้งในระบบไฟฟ้าครัวเรือน	1.80	0.70	ปานกลาง
18) ความรู้เรื่องการโต้ตอบเหตุฉุกเฉินเกี่ยวกับเพลิงไหม้ไม่จำเป็นในครัวเรือน	1.82	0.83	ปานกลาง
3. ความคาดหวังในความสามารถป้องกันตนเองต่อการป้องกันการเกิดเพลิงไหม้	2.72	0.07	ปานกลาง
19) สามารถตรวจเช็คระบบไฟฟ้าในครัวเรือนทุกๆ 6 เดือน	2.40	0.61	มาก
20) ใช้เครื่องใช้ไฟฟ้าที่ผ่านมาตรฐาน มอก. ทุกชิ้น	2.78	0.47	มาก
21) ศึกษาหาความรู้ด้านการป้องกันเหตุเพลิงไหม้	2.76	0.56	มาก
22) มีระบบตัดไฟฟ้าอัตโนมัติในบ้าน	2.70	0.61	มาก
23) ถอดปลั๊กเครื่องใช้ไฟฟ้าก่อนออกจากบ้านทุกครั้ง	2.82	0.44	มาก
24) ทุกคนในบ้านสามารถระงับเหตุเพลิงไหม้ได้	2.36	0.60	มาก
4. ความคาดหวังในประสิทธิผลของการตอบสนองต่อการป้องกันการเกิดเพลิงไหม้	2.80	0.06	มาก
25) การมีความรู้ด้านการป้องกันเหตุเพลิงไหม้มีความจำเป็นต่อครัวเรือน	2.92	0.34	มาก
26) การผ่านการอบรมหลักสูตรดับเพลิงสามารถช่วยระงับเหตุเพลิงไหม้ได้เบื้องต้น	2.54	0.61	มาก
27) การตรวจตราบริเวณบ้านช่วยป้องกันเหตุเพลิงไหม้ได้	1.82	0.44	ปานกลาง
28) การตรวจเช็คระบบไฟฟ้าเป็นประจำช่วยป้องกันเหตุเพลิงไหม้ได้	2.78	0.50	มาก
29) ต้องมีถังดับเพลิงเบื้องต้นในครัวเรือน	2.70	0.54	มาก
30) ทุกคนในบ้านต้องผ่านการอบรมการโต้ตอบเหตุเพลิงไหม้เบื้องต้น	2.72	0.54	มาก
การรับรู้แรงจูงใจในการป้องกันการเกิดเพลิงไหม้ในภาพรวม	2.32	0.65	ปานกลาง

การประเมินการรับรู้แรงสนับสนุนทางสังคมในการป้องกันการเกิดเพลิงไหม้ พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีการรับรู้แรงสนับสนุนทางสังคมในการป้องกันการเกิดเพลิงไหม้ในครัวเรือนในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 62.0 รองลงมา มีการรับรู้แรงสนับสนุนทางสังคมในระดับต่ำ คิดเป็นร้อยละ 32.0 และระดับสูง คิดเป็นร้อยละ 6.0 โดยแรงสนับสนุนทางสังคมในการป้องกันการเกิดเพลิงไหม้ในภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=2.38$, $SD=0.84$) การรับรู้แรงสนับสนุนทางสังคม แยกเป็น 3 ด้าน ดังนี้ การสนับสนุนทางด้านความรู้ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=2.34$, $SD=0.84$) การสนับสนุนด้านข้อมูลข่าวสาร อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=2.38$, $SD=0.11$) และการสนับสนุนด้านทรัพยากร อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}=2.34$, $SD=0.11$) ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และแปลผลแรงสนับสนุนทางสังคมในการป้องกันการเกิดเพลิงไหม้ (n=50)

การรับรู้แรงสนับสนุนทางสังคมในการป้องกันการเกิดเพลิงไหม้	$\bar{X}$	SD	แปลผล
การสนับสนุนทางด้านความรู้	2.83	0.84	มาก
1) ผู้นำชุมชน หน่วยงานภาครัฐ มีสื่อความรู้มาแจกทุกๆ ปี	2.38	0.86	มาก
2) มีการอบรมประชุมด้านการป้องกันเหตุเพลิงไหม้จากภาครัฐ	2.34	0.85	มาก
3) หน่วยงานที่เกี่ยวข้องลงพื้นที่ให้ความรู้รายครัวเรือน	2.34	0.85	มาก
4) มีการจัดอบรมการป้องกันเหตุเพลิงไหม้ระดับชุมชน	2.42	0.81	มาก
5) มีโอกาสเข้าร่วมอบรมการป้องกันเหตุเพลิงไหม้ระดับชุมชน	2.40	0.81	มาก
การสนับสนุนด้านข้อมูลข่าวสาร	2.34	0.86	มาก
6) มีการประชาสัมพันธ์ข่าวสารระดับหมู่บ้าน	2.32	0.91	ปานกลาง
7) มีการประชาสัมพันธ์ข่าวสารจากภาครัฐ	2.34	0.85	มาก
8) มีสื่อให้ความรู้แจกจ่ายทุกปี	2.34	0.86	มาก
9) มีการสนับสนุนการเข้าร่วมงานอบรมระดับชุมชน	2.36	0.83	มาก
10) มีการติดตามข่าวสารจากภาครัฐ	2.34	0.85	มาก
การสนับสนุนด้านทรัพยากร	2.40	0.81	มาก
11) มีการเจ้าหน้าที่ลงพื้นที่ ที่ให้ความรู้ทุกปี	2.28	0.86	ปานกลาง
12) มีเจ้าหน้าที่ลงพื้นที่ตรวจเช็คระบบไฟ และแนะนำการเปลี่ยนแปลงทุกปี	2.82	0.81	มาก
13) มีการสนับสนุนอุปกรณ์การสอนดับเพลิงเบื้องต้น	2.24	0.82	ปานกลาง
14) มีป้ายรณรงค์ติดที่ชุมชนอย่างทั่วถึง	2.38	0.78	มาก
15) มีหน่วยให้ความรู้และควบคุมเหตุเบื้องต้นระดับชุมชน	2.32	0.80	มาก
การรับรู้แรงสนับสนุนทางสังคมในการป้องกันการเกิดเพลิงไหม้ในภาพรวม	2.38	0.84	มาก

ด้านพฤติกรรมในการป้องกันการเกิดเพลิงไหม้ พบว่าพฤติกรรมในการป้องกันการเกิดเพลิงไหม้ กลุ่มตัวอย่างมีพฤติกรรมในระดับสูง คิดเป็นร้อยละ 64.0 รองลงมา ที่ระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 34.0 และระดับต่ำ คิดเป็นร้อยละ 2.0 โดยพฤติกรรมในการป้องกันการเกิดเพลิงไหม้ทั้งหมดในระดับมาก ($\bar{X}=2.49$, $SD=0.63$) ส่วนพฤติกรรมในการป้องกันการเกิดเพลิงไหม้ในครัวเรือนรายด้าน แยกเป็น 3 ด้าน

ได้แก่ พฤติกรรมทั่วไปป้องกันการเกิดเพลิงไหม้จากเครื่องใช้ไฟฟ้า อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=2.44$, $SD=0.62$) พฤติกรรมการเก็บรักษาอุปกรณ์เครื่องใช้ไฟฟ้า อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=2.58$, $SD=0.59$) และพฤติกรรมการสังเกตอุปกรณ์เครื่องใช้ไฟฟ้า อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=2.48$, $SD=0.63$) ดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และแปลผลพฤติกรรมในการป้องกันการเกิดเพลิงไหม้ (n=50)

พฤติกรรมในการป้องกันการเกิดเพลิงไหม้ในครัวเรือน	$\bar{X}$	SD	แปลผล
พฤติกรรมทั่วไปป้องกันการเกิดเพลิงไหม้จากเครื่องใช้ไฟฟ้า	2.44	0.62	มาก
1) อ่านคู่มือการใช้เครื่องใช้ไฟฟ้าในครัวเรือน	2.52	0.65	มาก
2) ปฏิบัติตามคู่มือเครื่องใช้ไฟฟ้า	2.66	0.59	มาก
3) ฟังและปฏิบัติตามคำแนะนำจากร้านขายเครื่องใช้ไฟฟ้า	2.70	0.51	มาก
4) ติดตั้งในพื้นที่ ที่ได้รับคำแนะนำจากร้านขายเครื่องใช้ไฟฟ้า	2.76	0.48	มาก
5) ติดตั้งในพื้นที่ ที่ได้รับคำแนะนำจากร้านขายเครื่องใช้ไฟฟ้า	2.66	0.52	มาก
6) ใช้เครื่องใช้ไฟฟ้าผ่านมาตรฐาน มอก. เท่านั้น	2.48	0.58	มาก
7) ใช้เครื่องใช้ไฟฟ้าตามอายุงาน	1.88	0.72	ปานกลาง
8) เมื่อเครื่องใช้ไฟฟ้าชำรุดแล้วซ่อมแซมเอง	2.26	0.78	ปานกลาง
9) ชอบและเคยดัดแปลงเครื่องใช้ไฟฟ้าเอง	1.86	0.88	ปานกลาง
10) ตรวจเช็ค ถอดปลั๊กเครื่องใช้ไฟฟ้า	2.62	0.57	มาก
11) ค้นหาความรู้ใหม่ๆเพิ่มเติม	2.48	0.54	มาก
พฤติกรรมการเก็บรักษาอุปกรณ์เครื่องใช้ไฟฟ้า	2.58	0.59	มาก
12) เก็บในบริเวณที่คู่มือและบริษัทแนะนำอย่างถูกต้อง	2.58	0.61	มาก
13) เก็บในบริเวณสะดวกของตัวเอง	2.58	0.64	มาก
14) เก็บหลังจากการใช้แล้วอย่างเป็นระเบียบ	2.56	0.54	มาก
15) แยกเก็บเป็นสัดส่วนพื้นที่บริเวณบ้าน	2.58	0.58	มาก
พฤติกรรมการสังเกตอุปกรณ์เครื่องใช้ไฟฟ้า	2.48	0.63	มาก
16) สายไฟชำรุดบิด งอ ขาดจะซ่อม และเปลี่ยนทันที	2.42	0.76	มาก
17) ไฟติดๆ ดับๆ จะหาสาเหตุ	2.48	0.65	มาก
18) กลิ่น ไอร้อน ความร้อนของเครื่องใช้ หยุดใช้	2.56	0.64	มาก
19) สังเกตการณ์ทำงาน ศักยภาพเครื่องใช้ไฟฟ้าเปลี่ยนไปจากเดิม	2.50	0.68	มาก
20) ดับเทียนไข ธูป หลังจากไหว้พระ	2.56	0.64	มาก
21) ดับกองไฟทุกครั้งหลังจากเสร็จธุระ	2.76	0.48	มาก
22) เก็บข้าวของที่เป็นเชื้อเพลิงให้เป็นระเบียบ	2.70	0.51	ปานกลาง
23) มีระบบสายล่อฟ้าในบ้าน	2.32	0.89	มาก
24) มีเซตกันไฟรอบบ้าน	2.18	0.90	มาก
25) ตัดแต่งกิ่งไม้และตัวบ้านห่างจากต้นไม้ใหญ่	2.32	0.74	มาก
พฤติกรรมในการป้องกันการเกิดเพลิงไหม้ในครัวเรือนในภาพรวม	2.49	0.63	มาก

การทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างข้อมูลทั่วไปกับพฤติกรรมการป้องกันการเกิดเพลิงไหม้ในครัวเรือน โดยใช้ Pearson's chi-square test พบว่า ระดับการศึกษา อายุของบ้าน และการมีเครื่องใช้ไฟฟ้าในบ้านมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการป้องกันการเกิดเพลิงไหม้ในครัวเรือนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยมีค่าความสัมพันธ์ไคสแควร์ เท่ากับ 6.958, 1.149 และ 6.045 ตามลำดับ ส่วน เพศ อายุ รายได้ และจำนวนคนอยู่อาศัยในครัวเรือน มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการป้องกันการเกิดเพลิงไหม้ในครัวเรือนอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยมีค่าความสัมพันธ์ไคสแควร์ เท่ากับ 0.394, 0.014, 0.972 และ 0.043 ตามลำดับ ดังตารางที่ 5

ตารางที่ 5 ความสัมพันธ์ระหว่างข้อมูลทั่วไปกับพฤติกรรมการป้องกันการเกิดเพลิงไหม้ในครัวเรือนโดยใช้ Pearson's Chi-Square

ข้อมูลทั่วไป	พฤติกรรมการป้องกันการเกิดเพลิงไหม้	
	Pearson's Chi-Square (X^2)	ค่าความสัมพันธ์
เพศ	0.394	0.530
อายุ	0.014	0.914
ระดับการศึกษา	6.958*	0.008*
รายได้	0.972	0.314
จำนวนคนอยู่อาศัย	0.043	0.836
อายุของบ้าน	1.149*	0.002*
มีเครื่องใช้ไฟฟ้าในบ้าน	6.045*	0.014*

* มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้การป้องกันการเกิดเพลิงไหม้ แรงสนับสนุนทางสังคม และพฤติกรรมการป้องกันการเกิดเพลิงไหม้ในครัวเรือนโดยใช้ Pearson's correlation พบว่า การรับรู้การป้องกันการเกิดเพลิงไหม้มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับพฤติกรรมการป้องกันการเกิดเพลิงไหม้ในครัวเรือนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ 0.437 และแรงสนับสนุนทางสังคมมีความสัมพันธ์เชิงลบกับพฤติกรรมการป้องกันการเกิดเพลิงไหม้ในครัวเรือนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ -0.340 นอกจากนี้ แรงสนับสนุนทางสังคมมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการรับรู้การป้องกันการเกิดเพลิงไหม้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ 0.280 ดังตารางที่ 6

ตารางที่ 6 ผลการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่าง การรับรู้การป้องกันการเกิดเพลิงไหม้ แรงสนับสนุนทางสังคม กับพฤติกรรมป้องกันการเกิดเพลิงไหม้ในครัวเรือนโดยใช้ Pearson's correlation (n=50)

ตัวแปร	พฤติกรรมป้องกันการเกิดเพลิงไหม้ในครัวเรือน (Y)	การรับรู้การป้องกันการเกิดเพลิงไหม้ (X ₁)	แรงสนับสนุนทางสังคม (X ₂)
พฤติกรรมป้องกันการเกิดเพลิงไหม้ในครัวเรือน (Y)	1	0.437*	-0.340*
การรับรู้การป้องกันการเกิดเพลิงไหม้ (X ₁)		1	0.280*
แรงสนับสนุนทางสังคม (X ₂)			1

* มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมความปลอดภัยในการป้องกันการเกิดเพลิงไหม้ในครัวเรือน อำเภอวังสามสี จังหวัดอุบลราชธานี ทั้งชายและหญิง ขนาดกลุ่มตัวอย่างจำนวนทั้งสิ้น 50 คน เป็นตัวแทนจากครัวเรือนๆ ละ 1 คน การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างข้อมูลทั่วไปกับพฤติกรรมป้องกันการเกิดเพลิงไหม้ในครัวเรือนแสดงให้เห็นว่า ระดับการศึกษา อายุของบ้านและการมีเครื่องใช้ไฟฟ้าในบ้านมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมป้องกันการเกิดเพลิงไหม้ในครัวเรือนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติโดยมีค่า เท่ากับ 6.958, 1.149 และ 6.045 ตามลำดับ ซึ่งเกิดจากระดับการศึกษาส่งผลต่อการขาดความรู้ความเข้าใจในสาเหตุของการเกิดเพลิงไหม้ รวมถึงอายุของบ้านและอายุของเครื่องใช้ไฟฟ้าในครัวเรือนที่เก่าและอาจชำรุดที่ทำให้ขาดพฤติกรรมในการใส่ใจดูแลตรวจตรา⁽¹⁾ และอาจลดความตระหนักถึงความปลอดภัยในบ้าน ขาดการตรวจเช็คระบบความปลอดภัย⁽⁶⁾ ทำให้ความปลอดภัยในอค์คิยมักไม่เพียงพอเนื่องจากอายุบ้านที่ใช้นาน⁽¹⁾ รวมถึงระบบป้องกันอค์คิยซึ่งมีความสัมพันธ์กับการจัดการก่อนเกิดอค์คิย ซึ่งต้องมุ่งเน้นในส่วนความรู้ด้านมาตรการตรวจตราตรวจเช็คระบบอย่างทั่วถึง⁽¹⁾ เพื่อบำรุงรักษาและดำเนินการแก้ไขให้สามารถใช้งานได้อย่างปลอดภัย⁽⁶⁾

การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้การป้องกันการเกิดเพลิงไหม้กับพฤติกรรมป้องกันการเกิดเพลิงไหม้ในครัวเรือน พบว่า การรับรู้การป้องกันการเกิดเพลิงไหม้มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับพฤติกรรมป้องกันการเกิดเพลิงไหม้ในครัวเรือนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ 0.437 สอดคล้องกับการศึกษาและวิเคราะห์ระบบป้องกันอค์คิยจากไฟฟ้าลัดวงจรในอาคารต้องมีการรับรู้ที่ดี หากไม่มีความรู้หรือการรับรู้ ทำให้เกิดพฤติกรรมเสี่ยงที่อาจก่อให้เกิดเพลิงไหม้ได้⁽⁸⁾ เช่น การซ่อมแซมไม่ถูกวิธีจะส่งผลกระทบต่อวงจรไฟฟ้าภายในเครื่องใช้ไฟฟ้าให้เกิดไฟฟ้าลัดวงจร ซึ่งเป็นสาเหตุหลักของการเกิดเพลิงไหม้เช่นเดียวกันเพื่อความปลอดภัยต้องจัดทำมาตรฐานการออกแบบ มาตรฐาน

การใช้งาน และมาตรฐานการบำรุงรักษาและการจัดการก่อนเกิดอัคคีภัย⁽⁷⁾ ต้องรู้จักวิธีการซ่อมแซมและติดตั้งด้วยอุปกรณ์ที่ได้มาตรฐาน มีการออกแบบที่ถูกต้องและปลอดภัย โดยผู้ที่มีความรู้ความสามารถ และมีการกำหนดมาตรฐานความปลอดภัยโดยสำนักงานมาตรฐานอุตสาหกรรมและมีคู่มือในการใช้สินค้าอย่างถูกต้อง⁽⁹⁾

การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างแรงสนับสนุนทางสังคมกับพฤติกรรมการป้องกันการเกิดเพลิงไหม้ในครัวเรือน พบว่า แรงสนับสนุนทางสังคมมีความสัมพันธ์เชิงลบกับพฤติกรรมการป้องกันการเกิดเพลิงไหม้ในครัวเรือน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ -0.340 แสดงถึงการได้รับการสนับสนุนด้านความรู้จากหน่วยงานที่มากเกินไป⁽¹⁰⁾ มีผลทำให้เกิดพฤติกรรมการป้องกันตนเองลดลงเป็นผลจากการละเลยและเกิดพฤติกรรมเคยชินทำให้ขาดการระมัดระวังในการป้องกันการเกิดเพลิงไหม้ในครัวเรือนได้สอดคล้องกับทฤษฎีเคยชิน⁽¹¹⁾ ของมนุษย์เมื่อคนเคยปฏิบัติตนอย่างไรแล้ว ก็จะปฏิบัติเช่นนั้นอย่างต่อเนื่องถึงแม้สิ่งนั้นจะเป็นพฤติกรรมที่ไม่ปลอดภัย เช่น พฤติกรรมการไม่สวมหมวกกันน็อกขณะขับรถ พฤติกรรมการไม่สวมถุงยางอนามัยขณะมีเพศสัมพันธ์ พฤติกรรมการไม่สวมใส่อุปกรณ์ป้องกันตนเองขณะปฏิบัติงาน

ความสัมพันธ์ระหว่างแรงสนับสนุนทางสังคมกับการรับรู้การป้องกันการเกิดเพลิงไหม้ในครัวเรือน พบว่าแรงสนับสนุนทางสังคมมีความสัมพันธ์ทางลบกับการรับรู้การป้องกันการเกิดเพลิงไหม้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ 0.280 แสดงว่าการได้รับการสนับสนุนด้านต่างๆเกี่ยวกับความปลอดภัยช่วยให้เกิดการรับรู้มากขึ้นสอดคล้องกับแนวคิด Fire safety for all กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยที่มีแนวคิดแรงสนับสนุนทางสังคมกระตุ้นการณรงค์ ประชาสัมพันธ์และฝึกอบรมให้ภาคประชาชนมีการรับรู้มีความรู้เข้าใจวงจรการเกิดไฟและสาเหตุการเกิดไฟรวมถึงการจัดการเบื้องต้นเมื่อเกิดไฟไหม้ช่วยลดความสูญเสียที่เกิดขึ้นได้⁽⁴⁾ ทำให้ชุมชนสามารถมีส่วนร่วมในการลดอันตรายและความร้ายแรงจากอัคคีภัยได้⁽¹²⁾

ข้อเสนอแนะ

1. ชุมชนควรได้รับการสนับสนุนส่งเสริมการรับรู้อันตรายจากเพลิงไหม้ รวมถึงการจัดทำแบบตรวจ (Checklist) ตามอายุของบ้าน และอายุของเครื่องใช้ไฟฟ้าในครัวเรือน ตรวจสอบเช็คระบบการไฟฟ้าประจำบ้านในทุกๆเดือนเพื่อประเมินความเสี่ยงในการเกิดเพลิงไหม้ในครัวเรือน
2. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรจัดให้มีแรงสนับสนุนทางสังคมในส่วนอุปกรณ์ถังดับเพลิงในครัวเรือนและอบรมการตรวจเช็คและการใช้งานอย่างถูกวิธีให้กับชุมชนเพื่อเตรียมพร้อมและลดความเสี่ยงในการเกิดเพลิงไหม้ได้

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบคุณชุมชนผู้นำชุมชนกลุ่มตัวอย่างทุกคนและคณะสาธารณสุขศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานีที่ให้ความร่วมมือในการทำวิจัย จนทำให้งานวิจัยนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วย

เอกสารอ้างอิง

1. ปลอดภัย จันโศคา. การวิเคราะห์และประเมินความเสี่ยงต่ออัคคีภัยสำหรับอาคารที่พักอาศัยของ กองทัพอากาศไทย. วารสารเทคโนโลยีและวิทยาศาสตร์อัคคีภัย 2552;2(1):1-5.
2. กิจจา จิตรภิรมย์. ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับอัคคีภัย. ก้าวทันโลกวิทยาศาสตร์ 2557;14(1):1-17.
3. สมาคมส่งเสริมความปลอดภัยและอนามัยในการทำงาน (ประเทศไทย) ในพระราชูปถัมภ์ฯ. 15 กฎเหล็กป้องกันอัคคีภัยฉลองปีใหม่ [อินเทอร์เน็ต]. มปป. [เข้าถึงเมื่อ 2564 มิถุนายน 1] เข้าถึงได้จาก: http://www.shawpat.or.th/index.php?option=com_content&view=article&id=249:15-&catid=51:-m---m-s&Itemid=202
4. กองมาตรการป้องกันสาธารณภัย กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย กระทรวงมหาดไทย. Fire safety for all [อินเทอร์เน็ต]. 2559 [เข้าถึงเมื่อ 2564 มิถุนายน 3]. เข้าถึงได้จาก: <http://measures.disaster.go.th/in.criteria-1.189/>
5. สำนักงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจังหวัดอุบลราชธานี กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย กระทรวงมหาดไทย. รอบรู้ ปก. กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย กระทรวงมหาดไทย [อินเทอร์เน็ต]. 2563 [เข้าถึงเมื่อ 2564 มิถุนายน 3]. เข้าถึงได้จาก: https://www.disaster.go.th/th/news/perimeter_fence/94
6. สมมาศ เลิศลักษณ์อรยา. ระบบป้องกันอัคคีภัยกับการจัดการด้านอัคคีภัย. วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเซีย 2559;6(3):351-8.
7. วิจิต มาลาเวช. ศึกษาและวิเคราะห์ระบบป้องกันอัคคีภัยจากไฟฟ้าลัดวงจรในอาคาร กรณีศึกษา: มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช. นครศรีธรรมราช: มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช; 2559.
8. Karemaker M, ten Hoor GA, Hagen RR, van Schie C, Boersma K, Ruiter RA. Elderly about home fire safety: A qualitative study into home fire safety knowledge and behavior. Fire Safety Journal 2021;124:103391. doi: 10.1016/j.firesaf.2021.103391.
9. ภาคย์ เทพวัลย์. การศึกษาสภาพปัญหา อุปสรรคและแนวทางในการป้องกันอัคคีภัยของสถานประกอบการอุตสาหกรรม [วิทยานิพนธ์ครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาธุรกิจอุตสาหกรรม]. กรุงเทพฯ: สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ; 2549.
10. สรศักดิ์ รัชตโสภณ. ศึกษาการจัดการความรู้ด้านการป้องกันและระงับอัคคีภัยภายในชุมชน กรณีศึกษา ชุมชนริมทางรถไฟหลังโรงพยาบาลเดชา เขตราชเทวี กรุงเทพมหานคร. [การค้นคว้าอิสระ หลักสูตรปริญญาโทรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต]. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง; 2562.
11. สุภากร จันทวานิช. ทฤษฎีสังคมวิทยา, พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย; 2552.
12. Morgner C, Patel H. Understanding ethnicity and residential fires from the perspective of cultural values and practices: A case study of Leicester, United Kingdom. Fire Safety Journal 2021;125:103384. doi: 10.1016/j.firesaf.2021.103384.